

Witold Broniewicz

Wznowienie postępowania cywilnego : (dokończenie)

Palestra 12/1(121), 47-57

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wznowienie postępowania cywilnego

(dokończenie) *

B. Właściwe podstawy restytucyjne wymienione są w art. 403 k.p.c. Należą do nich:

- a) oparcie orzeczenia na dokumencie podrobionym lub przerobionym,
- b) oparcie orzeczenia na skazującym wyroku karnym, następnie uchylonym,
- c) uzyskanie orzeczenia za pomocą przestępstwa,
- d) późniejsze wykrycie prawomocnego orzeczenia dotyczącego tego samego stosunku prawnego,
- e) wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których uczestnik nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu.

ad a). Podrobienie i przerobienie dokumentu stanowią dwie postacie fałszu dokumentu, a zatem przestępstwa przewidzianego w art. 187 k.k. Dokument jest podrobiony, gdy nie pochodzi od tej osoby, w której imieniu został sporządzony; jest przerobiony, gdy osoba nieuprawniona zmieniała dokument autentyczny choćby w drobnej części.³⁷

ad b). Chodzi tu o uchylene w trybie wznowienia postępowania lub rewizji nadzwyczajnej prawomocnego wyroku karnego, na którym oparte zostało — ze względu na jego moc prejudycjalną — orzeczenie cywilne (art. 11 k.p.c.). Ta podstawa wznowienia przyjęta została bez zmian z d.k.p.c.

ad c). Artykuł 403 § 1 pkt 2 d.k.p.c. jako podstawę wznowienia przewidywał uzyskanie orzeczenia przez czyn karalny. Zastąpienie w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. (nowego) tego ostatniego terminu wyrazem „przestępstwo” oznacza zwięźlenie podstawy wznowienia, o jakiej mowa. Przez czyn karalny bowiem rozumieć można nie tylko przestępstwo, tj. zbrodnię lub występki (art. 12 k.k.), ale również wykroczenie, a także czyn ścigany w drodze dyscyplinarnej.³⁸

Z powodu przestępstwa można żądać wznowienia postępowania jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub zostało umorzone z innych przyczyn niż

* Pierwsza część niniejszego artykułu została wydrukowana w nrze 12 „Palestry” z 1967 r.

³⁷ Cyt. wg M. Siewierskiego: Kodeks karny i prawo o wykroczeniach, wyd. IX, Warszawa 1965, s. 223.

³⁸ Por.: W. Dudek: op. cit., s. 34. Trafne wydaje się stanowisko J. Krajewskiego (op. cit., s. 74), że art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. posługuje się słowem „przestępstwo” nie w znaczeniu, jakie słowu temu nadaje prawo karne, dla którego w przestępstwie musi istnieć strona przedmiotowa (czyn zabroniony pod groźbą kary, czyli czyn karalny) i strona podmiotowa (wina). Art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. posługuje się słowem „przestępstwo” wyłącznie na oznaczenie przedmiotowej strony przestępstwa. W rezultacie będzie stanowiło podstawę wznowienia uzyskanie wyroku przez czyn karalny osoby niepoczytalnej, o jakiej mowa w art. 17 k.k., aczkolwiek w rozumieniu prawa karnego nie ma tu przestępstwa.

brak dowodów (art. 404 k.p.c.). Postanowienie to nie stosuje się w razie żądania wznowienia na podstawie omówionej pod a).³⁹

Na tle art. 403 § 1 k.p.c. wylania się zagadnienie, czy okoliczności w przepisie tym wymienione stanowią podstawy wznowienia niezależnie od tego, czy mogły, czy też nie mogły być podniesione w drodze zarzutu w postępowaniu zakończonym prawomocnym orzeczeniem. Orzecznictwo Sądu Najwyższego zajmuje stanowisko, że skarga o wznowienie postępowania w wypadkach przewidzianych w art. 403 § 1 k.p.c. jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy uczestnik nie mógł z przyczyn faktycznych lub prawnych uzyskać uwzględnienia danego zarzutu w drodze zwyczajnego środka odwoławczego.⁴⁰ Stanowisko to poddali krytyce Siedlecki⁴¹ i Rowiński.⁴² Krytyka ta wydaje się słuszna⁴³ przede wszystkim dlatego, że art. 403 § 1 k.p.c. nie ogranicza dopuszczalności wznowienia w wypadkach, gdy na wymienione w tym przepisie okoliczności można się było powołać przed uprawomocnieniem się orzeczenia, różniąc się pod tym względem od art. 401 i 403 § 2 k.p.c.

ad d). Artykuł 403 § 2 d.k.p.c. mówi o wykryciu prawomocnego orzeczenia. Art. 403 § 2 k.p.c. (nowego) mówi o wykryciu prawomocnego wyroku. Oczywiście odnosi się to do procesu. W innych postępowaniach zamiast o wykryciu prawomocnego wyroku należy mówić o wykryciu prawomocnego postanowienia. Zastąpienie w art. 403 § 2 k.p.c. wyrazu „orzeczenie” słowem „wyrok” ma to znaczenie, że w procesie można obecnie żądać wznowienia tylko w razie wykrycia prawomocnego wyroku dotyczącego tego samego stosunku prawnego, tj. w razie wykrycia orzeczenia merytorycznego wydanego w innym procesie. Natomiast nie można żądać wznowienia w razie wykrycia prawomocnego postanowienia merytorycznego wydanego w innym postępowaniu cywilnym niż proces, choćby postanowienie to odnosiło się do tego samego stosunku prawnego. Odpowiednie zastosowanie omawianego przepisu w innych postępowaniach (art. 13 § 2 k.p.c.) niż proces oznacza, że w danym postępowaniu można żądać wznowienia tylko w razie wykrycia prawomocnego postanowienia merytorycznego wydanego w tym postępowaniu. Na przykład w postępowaniu nieprocesowym można żądać wznowienia tylko w razie wykrycia prawomocnego postanowienia merytorycznego dotyczącego tego samego stosunku prawnego a wydanego w postępowaniu nieprocesowym.⁴⁴ Przez stosunek prawny należy rozumieć niekoniecznie to, co w teorii prawa określa się tym mianem, tj. wzajemne powiązanie podmiotu prawa i podmiotu odpowiadającego temu prawu obowiązku, ale po prostu kwestię prawną rozstrzygniętą orzeczeniem merytorycznym. Wykryte orzeczenie musi dotyczyć tej samej kwestii prawnej, może mieć jednak treść odmienną od orzeczenia, od którego wnosi się skargę o wznowienie. Tak więc oba orzeczenia mogą rozstrzygać daną kwestię w sposób pozytywny albo negatywny bądź też jedno z nich może rozstrzygać ją w sposób pozytywny, a drugie w sposób negatywny. Należy jednakowoż zdawać sobie sprawę z tego, że nie w każdym wypadku późniejszego wykrycia prawomocnego orzeczenia dotyczącego tej samej kwestii prawnej można żądać wznowienia. Jak stwier-

³⁹ Por.: orzecz. SN Kr. C 501/43 z 7.IX.1948 r., PN 3—4/49, s. 326; post. SN II CZ 63/63 z 14.VI.1963 r., PiP 7/64, s. 173 oraz glosa J. Krajewskiego, NP 6/65, s. 769 i glosa M. Sawczuka, tamże.

⁴⁰ Por.: orzecz. SN 3 CZ 101/59 z 26.VIII.1959 r., OSPiKA 198/60; orzecz. SN I CR 147/60, OSN 30/62, PiP 3/63, s. 558 i OSPiKA 316/61.

⁴¹ W. Siedlecki: Przegląd orzecznictwa SN, PiP 2/61, s. 803; tenże: Przegląd orzecznictwa SN, PiP 8—9/62, s. 389.

⁴² T. Rowiński: Glosa do cyt. w przyp. 36 orzeczenia SN, P.P 3/63, s. 558.

⁴³ Podziela ją E. Wengerek: Przegląd orzecznictwa SN, NP 9/64, s. 965.

⁴⁴ Inaczej, bez bliższego jednak uzasadnienia, uważa W. Siedlecki: Zarys, s. 375.

dza Siedlecki, można — opierając się na tej podstawie — żądać wznowienia tylko wówczas, gdy późniejsze prawomocne orzeczenie w jakimś przynajmniej zakresie sprzeczne jest z poprzednim, ale później wykrytym, przez co późniejsze orzeczenie jest merytorycznie niesłuszne, gdyż poprzednie z racji swej prawomocności korzysta z prawnego domniemania trafności.⁴⁵ Nie proceduralna wadliwość (nieważność postępowania), ale merytoryczna niesłuszność orzeczenia powoduje tu potrzebę jego zaskarżenia. Dlatego też omawiana podstawa zamieszczona została nie wśród przyczyn nieważności, do których skądinąd predestynowałby ją przepis art. 369 pkt 3 k.p.c., ale wśród właściwych podstaw restytucyjnych.⁴⁶

ad e). Artykuł 403 § 2 d.k.p.c., mówiąc o tej podstawie wznowienia, używał w stosunku do okoliczności faktycznych i środków dowodowych określenia „nowe”, które obecnie zostało słusznie opuszczone, gdyż mogło wywoływać wrażenie, jakoby chodzić tu miało o okoliczności i dowody powstałe po zapadnięciu prawomocnego orzeczenia. Tymczasem chodzi tu o okoliczności i dowody, które istniały już przed uprawomocnieniem się orzeczenia, a tylko nie były wówczas znane.⁴⁷

4. W myśl art. 405 k.p.c. do wznowienia postępowania właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a gdy zaskarżono orzeczenia różnych instancji — sąd instancji wyższej. Przytoczony przepis ujmuje zagadnienie właściwości sądu przy wznowieniu postępowania w sposób jednolity, zrywając ze znaną dawnemu k.p.c. odmienną reglamentacją właściwości przy wznowieniu z przyczyn nieważności i przy wznowieniu z właściwych przyczyn restytucyjnych.

Na jego tle rodzi się kwestia, kiedy mamy do czynienia z zaskarżeniem orzeczeń różnych instancji. Zdaniem Siedleckiego, zaskarżenie takie wchodzi w grę zwłaszcza wówczas, gdy osobne przyczyny wznowienia zaszyły w różnych instancjach, co może mieć szczególne znaczenie w wypadkach zaskarżenia z przyczyn nieważności.⁴⁸ Sawczuk wyróżnia trzy następujące sytuacje: a) jedna podstawa wznowienia od-

⁴⁵ W. Siedlecki: Nieważność, s. 147. Nie można np. w zasadzie żądać wznowienia, gdy zarówno wcześniejszy, jak i późniejszy wyrok jest wyrokiem oddalającym powództwo.

⁴⁶ W. Siedlecki, jw.

⁴⁷ Nie mogąc specyfikować podstawy wznowienia polegającej na wykryciu okoliczności faktycznych, o jakich mowa w art. 403 § 2 k.p.c., podaję poniżej tezy kilku orzeczeń sądowych dotyczących pojęcia tych okoliczności.

W myśl orzec. SN 2 C 309/53 z 12.I.1952 r. (PiP 7—8/54, s. 203) — jeżeli powód po prawomocnym wyroku oddalającym pozew o rozwód dowiedział się o fakcie powodującym lub pogłębiającym rozkład pożycia — stan pożycia uległ zmianie, w porównaniu ze stanem istniejącym w chwili wyrokowania w poprzedniej sprawie, nie od chwili, w której fakt ten miał miejsce, lecz dopiero od momentu, w którym doszedł do wiadomości, gdyż dopiero od tego momentu mógł się on stać przyczyną powstania lub pogłębienia rozkładu pożycia. Dlatego też może on być podstawą nowego powództwa o rozwód, a nie skargi o wznowienie postępowania w poprzedniej sprawie.

Według cytowanego wyżej orzec. SN 3 CO 13/59 pogodzenie się małżonków po wyroku orzekającym rozwód nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania. W myśl orzec. SW w Katowicach III Cr 178/56 z 4.IV.1956 r. (NP 11—12/56, s. 196), w skardze o wznowienie postępowania zakończonym wyrokiem ustalającym ojcostwo, opartej na późniejszym wykryciu faktu obcowania cielesnego matki dziecka z innymi mężczyznami w okresie poczęcia, istotne — z punktu widzenia istnienia ustawowej podstawy wznowienia — jest to, czy obcowanie to odbywało się w takich okolicznościach, że mogłyby one uzasadnić inne rozstrzygnięcie powództwa.

⁴⁸ W. Siedlecki: Postępowanie cywilne, Warszawa 1959, s. 264; tenże: Zarzys, s. 377. Przytoczony pogląd Siedleckiego przejęty został od S. Gołąba (op. cit., s. 23), który wyjaśnia, że przez osobne przyczyny nieważności należy rozumieć takie sytuacje, jak np. to, gdy brak reprezentacji zaszedł zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji albo gdy w obu instancjach orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy. Mam wątpliwości, czy użycie określenia „osobne przyczyny nieważności” jest właściwe, zwłaszcza co do pierwszej sytuacji.

nosi się do orzeczenia pierwszej, a inna do orzeczenia drugiej instancji, b) ta sama podstawa wznowienia odnosi się do orzeczeń obu instancji i c) istnieje podstawa wznowienia odnosząca się do orzeczenia jednej tylko instancji. Sawczuk stwierdza, że zaskarżenie orzeczeń różnych instancji aktualne jest w pierwszej i drugiej sytuacji.⁴⁹

Wydaje się, że przy rozwiązywaniu interesującej nas kwestii należy wziąć pod uwagę przede wszystkim okoliczność, jakie orzeczenia merytoryczne drugiej instancji są zaskarżalne w drodze wznowienia postępowania.

Jak wiadomo, sąd rewizyjny wydaje trzy — ze względu na treść — rodzaje orzeczeń merytorycznych, a mianowicie orzeczenia uchylające orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi, orzeczenia zmieniające orzeczenie sądu pierwszej instancji i orzeczenia oddalające rewizję bądź zażalenie (chodzi tu o zażalenie z art. 1151 § 2 i 795 k.p.c., jeśli dotyczy nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu lub ugodzie pochodzącej od sądu zagranicznego). Orzeczenia pierwszej kategorii, jako nie kończące postępowania, nie podlegają, jak już była o tym mowa, zaskarżeniu w drodze skargi o wznowienie. Jeżeli zatem zapadło orzeczenie sądu rewizyjnego uchylające orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi, a sąd ten wydał następnie nowe orzeczenie merytoryczne, które się uprawomocniło — to ewentualna skarga o wznowienie przysługiwać będzie wyłącznie od tego ostatniego orzeczenia, chociażby podstawa wznowienia odnosiła się bezpośrednio do orzeczenia sądu rewizyjnego. Jeżeli zaś sąd rewizyjny zmienił orzeczenie sądu pierwszej instancji, orzeczenie to straciło swój byt, co sprawia, że skarga o wznowienie może być wniesiona tylko od orzeczenia sądu rewizyjnego. Jeżeli wreszcie sąd rewizyjny oddalił rewizję, powoduje to uprawomocnienie się zaskarżonego orzeczenia. W tej sytuacji istnieją obok siebie dwa prawomocne orzeczenia: sądu pierwszej i sądu drugiej instancji.

W tej zatem i tylko w tej sytuacji może wchodzić w grę zaskarżenie skargą o wznowienie orzeczeń różnych instancji. Zaskarżenie takie wymaga jednak przytoczenia podstaw wznowienia odnoszących się do obu orzeczeń.⁵⁰ Mogą to być podstawy w stosunku do każdego z obu orzeczeń odmienne, może jednak do obu orzeczeń odnosić się ta sama podstawa. W każdej z tych sytuacji właściwym do wznowienia będzie sąd rewizyjny.⁵¹

Na podstawie przeprowadzonego rozumowania możemy przyjąć, że zaskarżenie

⁴⁹ M. Sawczuk: Wznowienie, s. 310.

⁵⁰ Jeżeli podstawa wznowienia odnosi się do orzeczenia jednej tylko instancji, oznacza to, że zaskarżone jest tylko to orzeczenie. Por. orzec. SN I CO 3/65 z 15.VI.1965 r., OSPiKA 62/66 oraz uchwałę SN III CZP 87/66 z 23.I.1967 r., OSNCP 117/67.

⁵¹ Podobnie M. Sawczuk: Głosa do cyt. w przyp. 50 orzec. SN (tamże). Autor ten wyraża jednak pogląd, że w razie istnienia orzeczenia sądu rewizyjnego oddalającego rewizję należy zawsze objąć skargą o wznowienie także i to orzeczenie, gdyż jego prawomocność stoi na przeszkodzie temu, by poddać kontroli orzeczenie sądu pierwszej instancji (podobny pogląd wyraża J. Krajewski: op. cit., s. 71). Pogląd ten uważam za zbyt daleko idący. Moim zdaniem obalenie w trybie wznowienia postępowania orzeczenia sądu pierwszej instancji obala *implicitnie* orzeczenie sądu rewizyjnego oddalające środek odwoławczy od tego orzeczenia. W cytowanej glosie znajdujemy również zapatrywanie, że częstokroć trudno ustalić, do orzeczenia której instancji odnosi się bezpośrednio podstawa wznowienia, jak to ma miejsce np. w razie oparcia skargi na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, mogących mieć wpływ na wynik sprawy, które to okoliczności czy środki dowodowe mogły być przytoczone w rewizji (art. 368 pkt 6 k.p.c.). Podobną wątpliwość wyraża również J. Krajewski: op. cit., s. 72. Moim zdaniem w sytuacji takiej mamy do czynienia z typowym wypadkiem, gdy podstawa wznowienia odnosi się zarówno do orzeczenia pierwszej, jak i do orzeczenia drugiej instancji.

orzeczeń różnych instancji ma miejsce wówczas, gdy orzeczenie rewizyjne jest orzeczeniem oddalającym rewizję (zażalenie) i gdy zarówno co do orzeczenia pierwszej, jak i orzeczenia drugiej instancji została w skardze przytoczona odrębna lub ta sama podstawa wznowienia.⁵²

Do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty wydanym przez państwowe biuro notarialne właściwy jest sąd określony w art. 481 k.p.c.⁵³

Właściwość określona w art. 405 k.p.c. ma charakter właściwości wyłącznej.⁵⁴ W wypadku niewłaściwości sądu, do którego została wniesiona skarga o wznowienie, sąd ten przekazuje sprawę sądowi właściwemu.⁵⁵

5. A. Skarga o wznowienie powinna być wniesiona w przepisany termin. W myśl art. 407 k.p.c. termin ten wynosi jeden miesiąc, zdarzeniem zaś zapoczątkującym jego bieg jest dowiedzenie się przez uczestnika postępowania o podstawie wznowienia, a gdy podstawą tą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji — dowiedzenie się przez uczestnika, jego organ lub jego przedstawiciela ustawowego o istnieniu prawomocnego orzeczenia.

Omawiany przepis znacznie uprościł określenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie w porównaniu z art. 406 d.k.p.c. Zredagowany on jest jednak o tyle wadliwie, że mówiąc o zdarzeniu zapoczątkującym bieg terminu do wniesienia skargi o wznowienie z powodów innych niż pozbawienie możliwości działania i brak należytej reprezentacji, wspomina o dowiedzeniu się o podstawie wznowienia tylko przez uczestnika, gdy tymczasem w wielu wypadkach decydujące będzie dowiedzenie się o podstawie wznowienia przez organ albo przez przedstawiciela ustawowego uczestnika.⁵⁶

⁵² Uchwała SN III CZP 87/66 z 23.I.1967 r. OSNCP 117/67; J. Krajewski: op. cit., s. 72. Za nietrafny natomiast uznać należy pogląd M. Lisiewskiego (Nowy kodeks (...), wkładka do „Palestry” nr 4/65, s. 50) i B. Dobrzańskiego (Środki odwoławcze — Wznowienie postępowania, skrypt, Katowice 1966, s. 66), w myśl którego to poglądu sąd rewizyjny będzie właściwy do wznowienia postępowania również wtedy, gdy przyczyna wznowienia zaszła w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji i nastąpiło oddalenie rewizji. Pogląd ten zbliżony jest z omówionym w przyp. 51 zapatrywaniem M. Sawczuka.

⁵³ Orzeczn. SN 2 CO 3/62 z 5.VI.1962 r., OSN 158/63 i OSPiKA 111/63. W myśl przyjętej w tym orzeczeniu tezy, państwowe biuro notarialne nie jest właściwe do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty. Z treści orzeczenia wynika, że przez rozpoznanie skargi Sąd Najwyższy rozumie zarówno rozpoznanie kwestii dopuszczalności wznowienia, jak i ponowne rozpoznanie sprawy.

W głosie do cyt. orzeczenia S. Rejman wyraża pogląd, że do rozpoznania kwestii dopuszczalności wznowienia właściwe jest PBN, natomiast do sądu należy tylko ponowne rozpoznanie sprawy. Moim zdaniem zagadnienie to należy rozwiązać w ten sposób, że PBN właściwe jest do przeprowadzenia postępowania przewidzianego w art. 410 k.p.c. (por. też art. 483 k.p.c.), w rezultacie którego albo odrzuca skargę o wznowienie, albo przesyła sprawę sądowi celem przeprowadzenia rozprawy. Przestanie to nie oznacza rozstrzygnięcia kwestii dopuszczalności wznowienia w sposób pozytywny, podobnie jak nie oznacza takiego rozstrzygnięcia wyznaczenie rozprawy przez sąd w trybie cytowanego przepisu. O dopuszczalności wznowienia rozstrzygnie ostatecznie sąd w wyniku rozprawy (art. 411 k.p.c.).

⁵⁴ W. Siedlecki: Zarzys, s. 377.

⁵⁵ Orzeczn. SN 1 CO 12/58 z 15.X.1958 r., RPEiS 4/59, s. 270. Por. też M. Sawczuk: Wznowienie, s. 314.

⁵⁶ Jeżeli uczestnikiem postępowania jest podmiot nie będący osobą fizyczną, dowiedzenie się przez niego o podstawie wznowienia polega na dowiedzeniu się o tej podstawie przez organ, o jakim mowa w art. 67 k.p.c. Jeżeli uczestnik korzysta z przedstawicielstwa ustawowego, właściwe może być tylko dowiedzenie się o podstawie wznowienia przez przedstawiciela (termin z art. 407 k.p.c. nie może zacząć biec wcześniej niż od daty jego ustanowienia). Por.: orzeczn. SN C III/39 (cyt. przez J. J. Litauera i W. Świącickiego: op. cit., s. 235); orzeczn. 3 CR z 8.III.1957 r., OSPiKA 28/58; M. Lisiewski, jw. Artykuł 407 k.p.c.,

Termin przewidziany w art. 407 k.p.c. nie może rozpocząć biegu przed uprawomocnieniem się orzeczenia. Mówiąc bowiem o dowiedzeniu się przez uczestnika postępowania, przez jego organ albo jego przedstawiciela ustawowego o orzeczeniu, ustawa ma na względzie orzeczenie prawomocne. Dowiedzenie się zaś przez wzmiankowane podmioty o podstawie wznowienia może mieć miejsce dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia. Przed tą chwilą bowiem okoliczności wymienione w art. 401 i 403 k.p.c. mogą stanowić co najwyżej podstawy rewizji (zażalenia), ale nie podstawy wznowienia.

W myśl art. 408 k.p.c., po upływie lat pięciu od uprawomocnienia się orzeczenia nie można żądać wznowienia z wyjątkiem wypadku, gdy uczestnik był pozbawiony możliwości działania lub nie był należyście reprezentowany. Termin ten bywa określony w nauce jako termin przedawnienia prawa do wniesienia skargi o wznowienie.⁵⁷ Jest to jednak raczej termin zawity.

Między terminem miesięcznym z art. 407 a terminem pięcioletnim z art. 408 k.p.c. zachodzi ta istotna różnica, że pierwszy ma charakter procesowy i może ulec przywróceniu na zasadach art. 167 i nast. k.p.c., gdy tymczasem drugi ma charakter materialnoprawny i nie może być przywrócony.⁵⁸ Sąd nie może też — stosownie do art. 117 § 3 k.c. — nie uwzględnić upływu tego terminu.

B. W myśl art. 409 k.p.c. skarga o wznowienie powinna czynić zadość warunkom pozwu oraz zawierać oznaczenie zaskarżonego wyroku, podstawę wznowienia i jej uzasadnienie, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu do wniesienia skargi oraz wnioski o uchylenie lub zmianę zaskarżonego wyroku. Należy przyjąć, że w innych postępowaniach cywilnych niż proces skarga o wznowienie powinna czynić zadość warunkom właściwego dla danego postępowania wniosku wszczynającego sprawę. Nie jest jednak jasne, na czym zachowanie tego warunku ma polegać. Esencjalnymi składnikami tak pozwu, jak i wniosku wszczynającego inne postępowanie rozpoznawcze niż proces jest dokładnie określone żądanie wydania określonej treści orzeczenia (tzw. *petitum*) oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (art. 187 § 1 k.p.c.).⁵⁹ Tego rodzaju składników nie obserwuje się w skardze o wznowienie, zwłaszcza gdy jest ona wnoszona od orzeczenia uwzględniającego żądanie wnioskodawcy z wnioskiem o oddalenie wniosku (powództwa). Wydaje się, że art. 409 k.p.c., mówiąc o warunkach pozwu (wniosku), ma na względzie raczej warunki pisma procesowego, jakie są wymienione w art. 126 k.p.c.⁶⁰

żeby mógł oddawać właściwą sobie treść, powinien by brzmieć następująco: „Skargę o wznowienie wnosi się w terminie miesięcznym; termin ten liczy się od dnia, w którym o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji — o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy. Na wzmiankowaną wadliwość redakcji art. 407 k.p.c. zwraca uwagę również M. Sawczuk (Wznowienie, s. 200).

Należy zaznaczyć, że jeżeli podstawą wznowienia jest uzyskanie orzeczenia za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.), a przestępstwo zostało ustalone prawomocnym wyrokiem skazującym (art. 404 k.p.c.), to termin z art. 407 k.p.c. biegnie od chwili dowiedzenia się właściwego podmiotu o tym wyroku. Por. J. Krajewski: op. cit., s. 73.

⁵⁷ M. Sawczuk: Wznowienie, s. 202.

⁵⁸ M. Sawczuk: Wznowienie, s. 201. Termin z art. 408 k.p.c. wykazuje pokrewieństwo z takimi terminami, jak termin z art. 169 § 4 i termin z art. 421 § 2 k.p.c., które również nie podlegają przywróceniu. Por. J. Krajewski: Nadzór judykacyjny nad prawomocnymi orzeczeniami w polskim procesie cywilnym, Toruń, s. 214.

⁵⁹ Niekiedy wniosek rozpoczynający dane postępowanie powinien zawierać jeszcze inne składniki (por. art. 617, 626 i 680 k.p.c.).

⁶⁰ Warto zaznaczyć, że wzory skargi o wznowienie zamieszczone w opracowaniu J. P o-

C. Postępowanie ze skargi o wznowienie przebiega jak następuje:

Po wpłynięciu skargi do sądu i po zbadaniu jej z wynikiem pozytywnym przez przewodniczącego pod kątem widzenia zachowania wymagań formalnych, sąd stosownie od art. 410 § 1 k.p.c. bada na posiedzeniu niejawnym, czy skarga jest wniesiona w terminie i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Wypada przyjąć, że sąd — poza tymi momentami — bada również inne warunki dopuszczalności wznowienia, jak charakter zaskarżonego orzeczenia, czy brak przeszkody wznowienia, a także okoliczności wymienione w art. 199 § 1 i 1099 k.p.c., jeżeli odnoszą się one do skargi.⁶¹ Co się tyczy podstaw wznowienia, to sąd ogranicza się do ustalenia, czy podstawa przytoczona w skardze odpowiada którejkolwiek z podstaw wymienionych w art. 401 i 403 k.p.c., natomiast nie ustala, czy podstawa ta istnieje w rzeczywistości. W myśl art. 410 § 2 k.p.c. skarżący uprawdopodobni, na żądanie sądu, okoliczności stwierdzające zachowanie terminu lub dopuszczalność wznowienia. Przez okoliczności stwierdzające zachowanie terminu należy rozumieć okoliczności wskazujące, kiedy uczestnik postępowania, jego organ albo przedstawiciel ustawowy dowiedział się o podstawie wznowienia bądź o orzeczeniu. Nie jest natomiast w pełni jasne, co mają oznaczać okoliczności stwierdzające dopuszczalność wznowienia. Trudno przyjąć, żeby skarżący musiał uprawdopodobnić charakter zaskarżonego orzeczenia; charakter ten musi być już na posiedzeniu niejawnym stwierdzony w sposób niewątpliwy. Podobnie — trudno uważać, żeby skarżący musiał uprawdopodobnić nieistnienie przeszkód wznowienia (np. okoliczności, że po prawomocnym orzeczeniu rozwodu żadna ze stron nie wstąpiła w ponowny związek małżeński). Chodzić tu zatem może jedynie o podstawy wznowienia. Należy jednak pamiętać, że prawdopodobieństwo istotnej treści tych podstaw nie ma wpływu na dopuszczalność wznowienia. Na dopuszczalność tę może mieć wpływ co najwyżej prawdopodobieństwo okoliczności kwalifikujących daną podstawę. Na przykład nieistotne — z punktu widzenia dopuszczalności wznowienia — jest prawdopodobieństwo okoliczności faktycznych, o jakich mowa w art. 403 § 2 k.p.c., natomiast istotne tu jest prawdopodobieństwo momentu, że okoliczności te mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy i że skarżący nie mógł z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu.⁶²

Stwierdziwszy, że skarga o wznowienie jest niedopuszczalna czy to ze względu na charakter zaskarżonego orzeczenia, czy to ze względu na nieprzytoczenie ustawowej podstawy wznowienia, na niezachowanie terminu, istnienie przeszkody wznowienia czy też ze względu na istnienie aktualnych w stosunku do skargi okoliczności z art. 199 i 1099 k.p.c., sąd na posiedzeniu niejawnym skargę odrzuca (art. 410 § 1 k.p.c.). W przeciwnym razie sąd wyznaczy rozprawę.

Na rozprawie sąd bada powtórnie kwestię dopuszczalności wznowienia i stosownie do wyników tego badania albo skargę odrzuca, albo też orzeka o wznowieniu postępowania specjalnym postanowieniem. Sąd może jednak po rozważeniu stanu sprawy połączyć badanie dopuszczalności wznowienia z rozpoznaniem sprawy (art. 411 k.p.c.). W tym ostatnim wypadku sąd nie wydaje odrębnego postanowienia o wznowieniu, lecz po rozpoznaniu skargi, jeśli jej w ostateczności nie odrzuci, wy-

liczkiewicz, W. Siedleckiego, E. Wengerka (Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych, Warszawa 1960, s. 253 i 256) nie wykazują cech pozwu, mimo że w komentarzu na s. 255 przytoczony jest warunek z art. 409 k.p.c.

⁶¹ Sąd musi tu np. wziąć pod uwagę okoliczność, że postępowanie z takiej samej skargi już się toczy albo że skargę wniosła osoba nie mająca zdolności procesowej.

⁶² Por. orzec. SN Ł.C 310/50, PiP 12/50, s. 175 z glosą M. Waligórskiego oraz orzec. SN 4 CR 245/56 z I.XII.1956 r., OSN 17/58, NP 10/57, s. 121, podane niesłusznie m. zd. krytyce przez W. Siedleckiego: Przegląd orzecznictwa SN, PiP 4/58, s. 664.

daje orzeczenie rozstrzygające skargę, które *implicite* zawiera decyzję o wznowieniu. Jeżeli jednak do rozstrzygnięcia o wznowieniu jest właściwy sąd rewizyjny, a brak podstaw do tego, by — rozpoznając rewizję — mógł orzec co do istoty sprawy, sąd ten orzeka tylko o dopuszczalności wznowienia, rozpoznanie zaś sprawy przekazuje sądowi pierwszej instancji (art. 412 § 3 zd. pierwsze k.p.c.)⁶³; sąd ten wydaje następnie orzeczenie stosownie do poczynionych ustaleń. Charakterystyczne dla tego wypadku jest to, że orzeczenie sądu rewizyjnego zaskarżone skargą o wznowienie nie zostaje ani zmienione, ani uchylone. Orzeczenie to przestaje istnieć w wyniku wydania postanowienia o wznowieniu i przekazaniu sprawy sądowi pierwszej instancji do rozpoznania. Jeżeli jednak podstawę wznowienia stanowi nieważność postępowania tylko przed sądem rewizyjnym, sąd ten rozpoznaje skargę o wznowienie i stosownie do wyniku tego rozpoznania albo zmienia, albo uchyla swoje orzeczenie, wydając orzeczenie takie, jakie powinien wydać, rozpoznając rewizję czy zażalenie (art. 412 § 3 zd. drugie k.p.c.)⁶⁴.

Rozpoznając sprawę na nowo w wyniku wznowienia, sąd związany jest granicami zakreślonymi przez podstawy wznowienia (art. 412 § 1 k.p.c.). Zagadnienie tego związania budzi wątpliwości, zwłaszcza jeśli chodzi o możliwość brania przez sąd z urzędu pod rozwagę przyczyn nieważności. Siedlecki wyraża pogląd, że przed dopuszczeniem wznowienia możliwość ta sądowi nie przysługuje, a to wobec treści art. 412 § 1 k.p.c. Natomiast po dopuszczeniu wznowienia sąd może, a nawet musi wziąć z urzędu pod rozwagę przyczyny nieważności na podstawie art. 406 k.p.c.⁶⁵ Dudek zaznacza (bez bliższego jednak uzasadnienia i raczej niekonsekwentnie w stosunku do przyjętej przez siebie wykładni art. 406 i 412 § 1 k.p.c.), że kwestia nieważności powinna być brana przez sąd z urzędu pod uwagę.⁶⁶

Uważam, że pogląd obu autorów jest co najmniej wątpliwy co do swojej słuszności. Art. 406 k.p.c. nakazuje stosować odpowiednio do postępowania ze skargi o wznowienie przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (nie wchodzi tu zatem w grę art. 381 § 1 i 385 § 1 k.p.c.⁶⁷), jeżeli dalsze przepisy o wznowieniu nie stanowią inaczej. Otóż właśnie art. 412 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Przepis ten — wbrew odmiennemu zapatrywaniu Siedleckiego — stosuje się nie przed dopuszczeniem wznowienia, ale po dopuszczeniu wznowienia. Oznacza on, że sąd orzeka o skardze, opierając się na ustaleniach poczynionych stosownie do przytoczonej przez skarżącego podstawy wznowienia, a nie na podstawie innych momentów, zwłaszcza zaś innych przyczyn nieważności niż przytoczone w skardze. Jeżeli np.

⁶³ Sąd rewizyjny jest właściwy do rozstrzygnięcia o wznowieniu, gdy skarga o wznowienie została wniesiona od orzeczenia różnych instancji i gdy skarga o wznowienie została wniesiona tylko od orzeczenia sądu rewizyjnego. W pierwszym wypadku orzeczenie sądu rewizyjnego może być tylko orzeczeniem oddalającym rewizję (zażalenie). W drugim wypadku orzeczenie to może być zarówno orzeczeniem oddalającym rewizję (zażalenie), jak i orzeczeniem zmieniającym orzeczenie sądu pierwszej instancji. Jeżeli sąd rewizyjny uzna, że wznowienie postępowania jest dopuszczalne i że jednocześnie zachodzą podstawy do tego, by rozpoznając rewizję (zażalenie), mógł orzec co do istoty sprawy — zmienia swoje orzeczenie w ten sposób, że albo, zamiast oddalić rewizję (zażalenie), zmienia orzeczenie sądu pierwszej instancji, albo też zmienia to orzeczenie w inny sposób, niż uczynił poprzednio.

⁶⁴ Jeżeli nieważność postępowania odnosi się do postępowania zarówno przed sądem pierwszej, jak i przed sądem drugiej instancji, to sąd rewizyjny może orzec tylko o dopuszczalności wznowienia, rozpoznanie zaś sprawy musi przekazać sądowi pierwszej instancji.

⁶⁵ W. Siedlecki: Nieważność, s. 157.

⁶⁶ W. Dudek: op. cit., s. 34.

⁶⁷ W. Dudek, jw.

sąd ustali, że przytoczona w skardze podstawa w rzeczywistości nie istnieje, ale że droga sądowa w sprawie jest niedopuszczalna, to powinien m. zd. oddalić skargę, natomiast nie może uchylić zaskarżonego orzeczenia i odrzucić wniosku (pozewu). W wypadku uchylecia orzeczenia można by brać pod uwagę odrzucenie wniosku (pozewu) lub umorzenie postępowania. Czy jednak nie stałby temu na przeszkodzie w pewnych wypadkach zakaz *reformationis in peius*? Na przykład czy w razie zaskarżenia orzeczenia korzystnego dla skarżącego⁶⁸ sąd mógłby, uchylając to orzeczenie, odrzucić wniosek (pozew) czy też umorzyć postępowanie? Czy wzięcie pod rozwagę z urzędu przyczyny nieważności mogłoby też wchodzić w grę w wypadku, gdyby przytoczona w skardze podstawa wznowienia nakazywała zmianę orzeczenia? Rozstrzygnięcie tych wątpliwości wymaga odrębnego opracowania i wyjaśnienia w orzecznictwie⁶⁹, stąd też ograniczam się tu jedynie do ich zasygnalizowania.

Czy powołana w skardze o wznowienie podstawa może być następnie zmieniona? W orzecznictwie i literaturze udziela się na to pytanie odpowiedzi raczej negatywnej.⁷⁰ Jedynie Sawczuk uważa, że łatwiej uzasadnić tezę przeciwną i że jedynym warunkiem dopuszczalności zmiany podstawy wznowienia jest zachowanie terminu.⁷¹ Pogląd Sawczuka wydaje się trafny. Jeżeli bowiem zachodzi — ze względu na otwarty jeszcze termin — możliwość wniesienia drugiej skargi o wznowienie opartej na innej podstawie niż skarga wniesiona przedtem, to musi istnieć możliwość powołania w tej ostatniej nowej podstawy czy to obok, czy też zamiast podstawy pierwotnej. Nie można natomiast powoływać w skardze nowej podstawy przy wykorzystaniu daty wniesienia skargi.

Stwierdziwszy, że przytoczona w skardze podstawa wznowienia w rzeczywistości nie istnieje, sąd skargę oddala, w przeciwnym razie zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w tym ostatnim wypadku odrzuca wniosek (pozew) albo umarza

⁶⁸ Możliwość wniesienia od orzeczenia korzystnego dla skarżącego skargi o wznowienie opartej na przyczynie nieważności jest, jak należy uważać, bezsporne. Por.: orzeczn. SN Wa C 316/49 z 28.II.1950 r., PiP 21/50, s. 172; K. Lipiński: op. cit., s. 303. Jeśli chodzi natomiast o możliwość wniesienia od takiego orzeczenia skargi o wznowienie opartej na właściwych podstawach restytucyjnych, to zdania są podzielone. W orzeczn. Ł.C 990/50 z 11.VIII.1950 r. (PiP 2/61, s. 359) Sąd Najwyższy zajął w tym względzie stanowisko negatywne, które poddał krytyce B. Dobrzański w głosie do tego orzeczenia (tamże). Pogląd Dobrzańskiego aprobuje M. Sawczuk (Wznowienie, s. 193). Zagadnienie należy rozstrzygnąć w ramach szerszego problemu, czy dopuszczalne jest w ogóle zaskarżenie orzeczenia korzystnego dla skarżącego. Problem ten rozwiązywany jest w nauce i orzecznictwie w sensie raczej pozytywnym. Por. S. Włodyka: Interes prawny jako przesłanka zaskarżenia orzeczeń w procesie cywilnym, NP 9/63, s. 927, gdzie cytowane jest odpowiednie orzecznictwo i literatura. Ze swej strony przychyliam się do zapatrywania, że zaskarżenie orzeczenia m. in. skargą o wznowienie opartą na właściwych podstawach restytucyjnych jest dopuszczalne nawet wtedy, gdy orzeczenie to jest dla skarżącego korzystne, jednakże skarżący musi mieć w zaskarżeniu interes prawny.

⁶⁹ Por. W. Dudek, jw.

⁷⁰ Por. orzeczn. SN Ł. C 310/50 z 15.IV.1950 r., PiP 12/50, s. 175 z głosem M. Waligórskiego; W. Siedlecki, jw.; J. Krajewski: op. cit., s. 76.

⁷¹ M. Sawczuk: Wznowienie, s. 317.

⁷² Umorzenie postępowania przewidziane w art. 412 § 2 k.p.c. odnosi się do postępowania wznowionego i powinno nastąpić w wypadkach, gdy postępowanie to musiało być umorzone przed uprawomocnieniem się orzeczenia, jak również w wypadku, gdy przyczyna umorzenia zaszła po wznowieniu (np. dopiero wówczas została zawarta ugoda). Niekiedy jednak powstanie przyczyny umorzenia w toku postępowania ze skargi o wznowienie nie będzie mogło spowodować umorzenia postępowania wznowionego, jak np. w razie śmierci jednego z małżonków, gdy skarga o wznowienie odnosi się do wyroku rozwodowego. Patrz orzeczn. SN 2 CR 104/60 z 13.V.1960 r., OSP 41/61 z głosem W. Siedleckiego.

postępowanie (art. 412 § 2 k.p.c.).⁷² Niekiedy jednak uchylenie orzeczenia będzie się wiązało z wydaniem drugiego, takiego samego orzeczenia.⁷³

Uchylając albo zmieniając orzeczenie, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia albo o przywróceniu stanu poprzedniego. Wydanie wzmiankowanego orzeczenia restytucyjnego nie wyłącza możliwości dochodzenia w osobnym procesie naprawienia szkody poniesionej wskutek wykonania orzeczenia (art. 515 zd. drugie k.p.c.).

Na postanowienie sądu pierwszej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie jako kończące postępowanie w sprawie, przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 k.p.c.).⁷⁴ Na tej samej zasadzie przysługuje zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania ze skargi o wznowienie. Nie jest natomiast zaskarżalne postanowienie o wznowieniu postępowania. Orzeczenie rozstrzygające skargę o wznowienie wydane przez sąd pierwszej instancji jest zaskarżalne rewizją, a w postępowaniu dotyczącym wykonalności orzeczeń (ugód) pochodzących od sądów zagranicznych — zażaleniem.

Wniesienie skargi o wznowienie nie tamuje wykonania zaskarżonego orzeczenia. W razie uprawdopodobnienia, że skarżącemu grozi niepowetowana szkoda, sąd może na wniosek uczestnika wstrzymać wykonanie orzeczenia, chyba że uczestnik, na rzecz którego ma nastąpić wykonanie, złoży odpowiednie zabezpieczenie. Postanowienie w tej sprawie może zapaść na posiedzeniu niejawnym (art. 414 k.p.c.). Jest ono niezaskarżalne.

D. Kilka słów należy poświęcić kwestii kosztów przy wznowieniu postępowania. Kwestia ta kształtuje się rozmaicie w zależności od rodzaju postępowania. W procesie od skargi o wznowienie pobiera się cały wpis (§ 8 ust. 1 pkt 5 rozp. RM z dn. 13.VI.1967 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych — Dz. U Nr 24, poz. 111), w postępowaniu nieprocesowym zaś taki sam wpis jak od wniosku o wszczęcie postępowania, a jeżeli wniosek nie podlega opłacie — wpis stały w kwocie 100 zł (§ 18 cyt. rozp.). Należy, jak się wydaje, przyjąć, że w wypadkach, w których ustawa przewiduje wpis o określonej dolnej i górnej granicy (por. art. 29 ustawy z dn. 13.VI.1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych — Dz. U. Nr 24, poz. 110), od skargi o wznowienie pobiera się wpis w wysokości ustalonej ostatecznie w zaskarżonym orzeczeniu (art. 32 cyt. ustawy).

W postępowaniu dotyczącym uznania orzeczeń sądów zagranicznych, jak również w postępowaniu dotyczącym wykonalności orzeczeń sądów zagranicznych i ugód zawartych przed takimi sądami skarga o wznowienie wolna jest od wpisu. Przepis § 5 rozp. z 13.VI.1967 r. określa bowiem jedynie wpis od wniosku o uznanie albo o stwierdzenie wykonalności⁷⁵ orzeczenia lub ugody pochodzącej od sądu zagra-

⁷² Na przykład gdy skarga o wznowienie będzie oparta na zarzucie, że orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a sąd stwierdzi słuszność tego zarzutu i jednocześnie merytoryczną słuszność zaskarżonego orzeczenia. W takiej sytuacji będzie musiało jednak nastąpić uchylenie zaskarżonego orzeczenia i wydanie drugiego, takiego samego orzeczenia.

⁷⁴ Nie przysługuje natomiast zażalenie na postanowienie sądu rewizyjnego o odrzuceniu skargi (orzecz. SN II Cz 100/65 z 2.XII.1965 r., OSNCP 87/66). Podobnie od orzeczenia merytorycznego sądu rewizyjnego wydanego na skutek skargi o wznowienie nie przysługuje rewizja (orzecz. SN II Cz 53/66 z 2.VI.1966 r., OSNCP 17/67).

⁷⁵ Chodzi tu w istocie rzeczy nie o wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia czy ugody pochodzącej od sądu zagranicznego ale — jak ustaliliśmy poprzednio — o wniosek o nadanie klauzuli wykonalności takiemu orzeczeniu czy ugodzie. Rozporządzenie z 13. VI.1967 r. nie trafnie rozróżnia tego rodzaju wnioski, stosując przy tym niejednołą terminologię („stwierdzenie wykonalności” w § 5 i „uznanie wykonalności” w § 48 ust. 1

nicznego, żaden zaś inny przepis nie przewiduje wpisu od skargi o wznowienie postępowania wywołanego wspomnianym wnioskiem.⁷⁶ Skoro zaś postępowanie to nie jest ani procesem, ani postępowaniem nieprocesowym, to nie można stosować do niego przepisów regulujących wpis w tych ostatnich, a w szczególności § 8 i 18 rozp. z 13.VI.1967 r.⁷⁷

W razie nieuiszczenia wpisu przy samym wniesieniu skargi przewodniczący wzywa skarżącego do uiszczenia go w terminie tygodniowym, a jeżeli skarżącym jest osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela — w terminie nie krótszym niż dwa miesiące. Po bezskutecznym upływie tego terminu przewodniczący zwróci skargę skarżącemu (art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z 13.VI.1967 r.). Jeżeli jednak skarga podlega wpisowi stałemu i wniesiona została przez adwokata, to w razie nieuiszczenia wpisu przy samym założeniu skargi zwraca się ją bez wzywania do uiszczenia wpisu (art. 17 ustawy z 13.VI.1967 r.).

Wynagrodzenie adwokackie w postępowaniu ze skargi o wznowienie jest takie, jakie przypadałoby za prowadzenie sprawy, przy czym jeżeli sąd rewizyjny orzekł tylko o dopuszczalności wznowienia i przekazał rozpoznanie sprawy sądowi pierwszej instancji (art. 412 § 3 k.p.c.), to adwokat ma prawo do otrzymania pełnego, a nie siedemdziesięcioprocentowego wynagrodzenia (§ 7 ust. 2 rozp. Min. Spraw. z 22.IV.1961 r. w sprawie wynagrodzenia adwokatów za wykonywanie czynności zawodowych — Dz. U. Nr 24, poz. 118).⁷⁸ Jak się wydaje, wynagrodzenie to będzie przysługiwać adwokatowi łącznie za postępowanie przed sądem rewizyjnym w przedmiocie dopuszczalności wznowienia i za postępowanie przy rozpoznaniu sprawy przez sąd pierwszej instancji.⁷⁹ Jeżeli jednak w wyniku tego ostatniego dojdzie do postępowania rewizyjnego czy zażaleniowego, to adwokatowi należeć się będzie odrębne wynagrodzenie za to ostatnie. Gdy w wyniku postępowania rewizyjnego dojdzie do ponownego rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, adwokatowi należeć się będzie ponadto 70% zasadniczego wynagrodzenia (§ 7 ust. 1 rozp. z 22.IV.1961 r.).

Na zakończenie należy dodać, że poza omówioną wyżej reglamentacją postępowania ze skargi o wznowienie stosują się odpowiednio do tego postępowania przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (art. 406 k.p.c.).

pkt 1; w tym ostatnim przepisie nietrafnie też mówi się o wpisie „za klauzulę wykonalności”, gdyż wpisowi może podlegać wniosek o nadanie klauzuli, a za tę ostatnią przypadać może co najwyżej opłata kancelaryjna — art. 38 ustawy z 13.VI.1967 r.

⁷⁶ Na tej samej zasadzie należy przyjąć, że w postępowaniach, o jakich mowa, rewizja i zażalenie wolne są od wpisu.

⁷⁷ Należy przyjąć, że przepis art. 13 § 2 k.p.c., w myśl którego przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w k.p.c., nie ma zastosowania do kwestii materialnoprawnej, jaką jest określenie pism podlegających wpisowi i wysokości wpisów. Przepis ten może mieć zastosowanie jedynie do samego postępowania dotyczącego kosztów sądowych (art. 28 ustawy z 13.VI.1967 r.). W rezultacie nie można w postępowaniu dotyczącym uznania albo stwierdzenia wykonalności orzeczeń czy ugód pochodzących od sądów zagranicznych stosować — poprzez art. 28 ustawy z 13.VI.1967 r. i art. 13 § 2 k.p.c. — przepisów rozporządzenia z 13.VI.1967 r. o wpisach w procesie.

⁷⁸ Por. orzec. SN 4 CZ 109/55 z 23.VI.1955 r., OSN 71/56 i NP 10/56, s. 144.

⁷⁹ Tezę tę opieram na tej podstawie, że gdyby do wznowienia właściwy był sąd pierwszej instancji, to adwokatowi należałoby się zarówno za postępowanie w przedmiocie dopuszczalności wznowienia, jak i za ponowne rozpoznanie sprawy tylko jedno pełne wynagrodzenie za prowadzenie sprawy w pierwszej instancji.